

10 פֶּאֶר הַגּוֹלָה

צ' בתוספות שם חי
ק' משנה ריש פסחים
יבבית חזל וקדמפרש
לד' רב שם בגמרא ח'
וכי פסדו הרמב"ם
פסקו ב טהלות טעמי
יגאד פוסקים ר' טור
בשם הירושלמי

אוסר. ראם לא בשלו והוא לאחר זמן אסורו צריך לפנות המספלת כדי לבער החמץ.
ביתן שאינו ברשותו עוד לשלו. אחרונים. וכתב המ"א דאם נפל עליו גל גדול
ביתן קידו נפקחו והוא אבוד מנפחו ומפני אדם, ונתקף אפילו בלא בשלו. ולא קריין
שם שלח: (י) בדיקת. הנו בליל י"ד, מ"א. וזאת אפילו כשנפל עליו גל גדול.
בדוק אפילו בכתחלה ביום י"ד לאלו התקנה כענין אכסדרה שאורה מסין רב.

יבדק לאור הים כדרך שהשתמש שם, כ"מ, מ"א, ח"י: (ת) עקרב, חזקא במקום
שצמיחו עקריהם. וז' טישן קד מ"ג קשמע דקחש לא כרי הקנו וצדיו לבדק,
מ"א: (ט) מבדיל, וקחבו האחרונים שיבול לאכלו אחר הקטח הואיל לא עבר
עליו ככל הנתיב. ואין לחשוד להעקרב הואיל ונפול עליה פלגת. ונפחיה הים וה'
בצ"ע. וז' טישן חתולק ברוך נה, ה' המ"א פתח ב"ש משבחה ונפחיה ש"ב האי

בְּאֵיזֶה הַלָּכָה

הרבה, דאן אסר אלס אכילת קבע שאפשר להמשיך ולשפח הדדיקה. ולי צריך עיין, והא אין דומה זה לשאר דברים, קריאת שמע ותפלה, שאין מצותה בנאם בתחלת הימין, ולכן לא נזרז אלס בסעודה קבועה שאפשר להמשיך ולשפח לבשרי, מה שאין כן בזה דקבעו חכמים הימין לכחולת מקרי בתחלת הלילה, כמו שכתבו הרבה פוסקים³⁰⁰, ואסרנו השתהה גופא אף בלא אכילה אסרי בשניעו חזמן, ועלינו נראה להבטיח שעה הסמוכה לצאת הכוכבים מתר לאכל לילה כמה שידעה, אבל משגיגי חזמן אין להקל בשהיה זמן אכלו על-פני פירות. וכן משמע בדברי-הסופרים שכן בסתרישעם מרבין לזה:

* ואם יש עלי גזל נכר מבקשו בלבו ודיו. עין בקנז ארנסט שהביא
 קשם שלטינגבורג, והוא מריאז, דאס מנהג הלל אחר תפסס מתר
 אפנו באכילה, וסוס על זה שפן כתב הרשפא אלא שרוב האי אוסר. ולפי מה
 שכתב תנריא בסיקון חלו ספ רב האי מודה בתפלת דמרת היכי שהשול הוא
 בלי שום שבתה, וכן פסק האלנה רבה למקל⁸³: * אין צריך לבדוק נכרי, דע, כי
 מתחבר סתם כהרובים וקראש, וכן הוא גם כן בשר רבנו וינה והסמ"ג שפסקו
 בלם קדעת רב במנא. אקנס באפסת לאו מלחא ברניא רבא, ובקראותיהם
 הובא שרעב כשרא אנון רב האי בנו וירצן גיאות ורבוו אפרים וסמ"ס
 ונסכיבא לה שערין לבדוק השורה עליונה כהואה את תפסס ואת הקורה

אסור אף-על-פי שבשולו ככל חמץ שעבר עליו הפסח, כמו שפירש רש"י
שם, ופירש הגל במועד ויבאר על כל נראה, אבל מדאוריתא אינו
שממילא נפל עליו הגל, אינו עובר⁽³³⁾. (מה) ויש אומרים דמדאוריתא
במועד, מכל מקום עובר משום 'לא יפא' כמו במטמין לכתחלה, (ו)
לבערו' כיון שאינו ברשותו לבשלו, אכן אם נפל עליו גזול שא
דלא קרינו בה של⁽³³⁾: (לט) ודין⁽³⁴⁾. ואם לאחר הפסח נתפסק הגל
הפסח אינו אסור אלא משום קנס שקנסוהו חכמים משום שעבר על
תמח, והוא כענינו לא עבר עליו כלום ראין ראו לקנסו: ט (ז)
שפעמים הולך השמש באמצע סעודה ופתו בידו להביא עוד וזו לשון
בבאור הלכה: (מב) ולא על כל שטח המרתף וכו'. רוצה לומר, ע
המרתף, רק שורה אחת האחרונה שהיא בגודל הפסח, שהיא רואה את
רואה רק את הפתח לבד: י (מג) צריכים בדיקה. בליל (נ) י"ד לא

(מג) ט"ז ויחמדם משה ור'אשי'וסף ב'בית מאיר, הלא בחק'יעצקב שכתב ד'יש מזה ספק ספקא, שפא אין כאן חזק רשעא לא יפיק חזל, ד'כין שהוה פחות מג' טפחים ברי הוא כמו שנמקת הגל וליכא אלא ספק אחד. ועין בהמדר'משה שפ'ערד דאפלו אם הוא גבוה ג' טפחים ויהי ספק חזק, גס'כן צריך לבטל לדעת הס'ס'ט. ועין כמה שכתבנו לקמא דשאר' פוסקים חוזקים על הס'ס'ט: (מג) א'קרא: (מד) ר'שי' ור'י: ועין בהמדר'שלום שכתב שכן דעת רב גדולי הפוסקים, ועין בפרי חדש שכתב לעקר כדעת זו: (מה) ס'מ"א: וכן ד'קו הס'ס'רונים מלשון הס'גיד מ'שנה דקבר קוה: (מו) כן כתב הס'גיד א'ב'ק'ס. וא' דבחק'יעצקב כתב ד'כל' א'למא כ'כי ס'כ'רא לחו וס'ב'רא ר'צ'א על זה. עין ב'בית מאיר ש'תק' ר'צ'א' מ'פ'שיטת. ו'יש לעין לדעת ר'שי' ור'ין אם צריך לתחמיר לקמן חזל. ד'עתה נ'שמ'פ'ס'ה הוא כמב'ר' מ'א'ד'ר'קא, ו'כ'ש'נ'ח'לה א'פ'שר ד'ע'וב'ר כ'כל ו'ק'א' ט'ר'ם ש'י'ב'ע'ר: (מז) ה'טו ס'קרא ו'ח'צ'י'נ'א, ס'ק'לו'ם ש'י'ש' לח'ש' ל'ח'ש'ים ו'צ'ע'ר'ת'ים: (מח) מ'ק'ד'א'ב'ק'ס' ו'ש'א', ו'כ'ת'ו'ר'ו, ד'ל'כל' א'למא א'י'נו מ'ח'ב'ב' ל'ש'פ'ר פ'ז'ע'לים ל'פ'ק'ח' ח'ג'ל. ועין בס'מ'ר'י ש'כתב ב'ק'ב'ל'ן זה אינו צריך לבטלו א'פ'לו לת'ח'ל'ה: (מט) ס'ק'ר'י'ג'ב'ור'ים נ'ק'ש' ר'א'י' ו'ה'ר'ש'ב'ר'א ש'ת'י'ב'ה ש'כן מוכ'ח מ'יר'ר'ש'ל'ם, ו'כן כתב בס'פ'ר מ'ש'נ'ה ס'ק'ר'י'ג'ב'ור'ים: (נ) א'ר'ץ א'ש'ב'ה א'ש'ב' ח'א'ר, א'וס'ר, ו'ה'ס'ק'ים ס'פ'ור מ'ת'ר'ם כ'ס'י'מ'ן מ'ח'ל' ל'ת'ק'ל ו'כ'ת'ו'ר'ה' ב'ר'ח' ו'ת'ר'י'י' (ש'ב'ר) ס'פ'ור'ים ה'וא ו'צ'ר'ף ל'יל'ך א'ח'ר מ'פ'ק'ל. ו'ת'פ'ס'ה על מ'ק'ו'ר'ת'י'ם ש'ח'ב'ה' כ'ש'ם ח'ז'ק'ב'ב' ל'ח'מ'ד'ר, ו'ת'פ'ו'ד' ח'א'ר, ו'ת'ה'ל' כ'ע'צ'מ'ל' כ'ל'ש'ו'ן: (ז) מ'ק'ד'א'ב'ק'ס' ו'ש'א': (ח) ח'ק'י'ע'צ'ק'ב' ו'ש'א':

הלכות פסח סימן תלג תלד

ביאורים ומוספים

מאידך, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני פסח פ"ב ס"ק ט) שאף בזמנינו אין די בבחינה ובירור אם נוקו כל המקומות היטב, אלא יש להסתכל בכל המקומות אם אין בהם חמץ.

[משנ"ב ס"ק מח]
צ"קיים בדיקה⁽³⁶⁾.

(39) ולענין אם צריך לבדוקם לאור הנר, דעת הגר"ש אלישיב (הערות פסחים ח, ב) שדי לבדוקם על ידי מישוש, גם בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' קלח) כתב שאת הכיסים קשה לבדוק לאור הנר, ולפיכך יש לבדוקם באופן שיועיל לבדיקה. מאידך, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני פסח פ"ד סי' עמ"א פה) שאין לבדוקם על ידי מישוש, אולם כיון שקשה לבדוקם לאור הנר, אפשר לבדוקם ביום לאור החמה [וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק א) בענין זה].

סימן תלד

דינים הנוגעים תכף אחר הבדיקה

[משנ"ב ס"ק ג]
או כדי לבקרו לקטרו⁽⁴⁰⁾.

(1) וכפי שכתב הרמ"א להלן (סי"ב) שאין לבטל חמץ המיועד לשריפה, כדי לקיים את מצות השריפה בחמץ השייך לו.

[משנ"ב ס"ק מג]

שק"מ מצינת חכמים כתקונה⁽³⁶⁾.

(36) מבואר בדבריו שהשמישים הם שחייבים לבדוק את בתי הכנסיות ובתי המדרשות. ולענין חיוב בדיקת הדרי המגורים בפנימיית הישיבה, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' תלז ס"ק ב).

[משנ"ב ס"ק שם]

ויכולים לברך על בדיקה זו⁽³⁷⁾.

(37) ומבואר, שבמקום שיש חשש שמא יבוא לאכלו, אף על פי שאין חשש שמא לא ביטלו בלב שלם [ראה לעיל (סי' תלב ס"ק ב)], חיוב הבדיקה הוא בתורת ודאי, שאם היה זה בתורת ספק, היה אסור לבדוק בבית הכנסת לברך, שהרי אין החמץ של גבאי בית הכנסת, ולא שייך בו את הטעם של שמא לא ביטלו בלב שלם.

[משנ"ב ס"ק מה]

גם-כן צריך לחזור ולבדוק פליטה ככל ישראלי⁽³⁸⁾.

(38) אכן בזמנינו שמכבדים ושוטפים ומנקים את הבית היטב, כתב הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"ה סי"א) שאין חובה לפשפש בשעת הבדיקה בכל המקומות, שכבר עשו כן בשניקו בימים שקודם הפסח, והובת הבדיקה בזמנינו היא לדקדק ולבחון בכל המקומות אם אכן ניקו אותם היטב, וכן דעת הגר"ש אלישיב (הליכות והנהגות על הלכות פסח). וראה מה שכתבנו בשעה"צ לעיל (סי' תלב ס"ק יב).

הלכות פסח סימן תלג תלד

שהתינוקות מקניסים בהם חמץ: יא המכבד חדרו (א) ב"ג בדיקת (מד) ומכון לבדק החמץ
ולבערו ונזהר שלא להכניס שם עוד חמץ, (מה) אף-על-פי-כן צריך לבדק (יג) בליל י"ד: הגה [*] וכל
אדם (מו) צריך לבדק חדריו קדם הבדיקה (מרכי ריש פסחים), והפסחים או פנייה של בנדים (יג) (מו) שנותנים בהם
לפעמים חמץ (מח) צריכים בדיקה (מהר"ח):

תלד דינים הנוהגים תכף אחר הבדיקה, ובו ד' סעיפים:

א (א) אחר הבדיקה יהא נזהר בחמץ (ב) שמשייר להצניעו (ג) כדי שלא יצטרך בדיקה
(ד) אחרת, כגון * אם יטלנו עקב בדיקה, או אם יחסר לחמו כגון שנייה עשר בורות וימצא תשע; אבל
בסתם, שאינו יודע אם חסר ממנו אם לאו, לא. וזאת כפי עליו פלי ולא מצאו (ד) אינו צריך

א משנה פסחים ה

הדרקשה לה נבא

ורב פירוש ד' ט

ב וירושלמי, קטב

קראיש שם

שערי תשובה

[*] וכל אדם צריך לבדק ב"י, ולכן קולקל המצוות לבדק חדר
העבודה בלי חפוש היטב בחורין וסרקין, לפי שחמץ נכבד ונחמד
ובנדרין הכל היטב; ואפילו רחמין ופניקין ע"י א"י מסתבא ונאמנים,
ואצטקא קפיד ולא מרצי נפשיה, כ"כ בשו"ת שםסוף חולשי מרבייש לפסחים:
והי שאין חדר א"י בלילה, מ"א: (יג) שנותנים בהם, ופי' שאין חדר א"י בלילה, מ"א: ונח"י מחסיר, ע"ש:
(ה) אחר הבדיקה, לא נזקק, והוא הדין קדם התחלת הבדיקה יצניע חמץ שרופה לאכל, ואולי יחסר לחמו חמץ הבדיקה ויהא צריך לחזור ולבדק מה שצריך לבדק, ב"ח
וח"י ופ"י אהרן ומ"א, ובתנ"ח השיג עליו ח"י בנה, ע"ש, והעולם אין מצניעין אלא חמץ שמוצאין בשעת בדיקה אבל שאר חמץ מולידין אנה ואנה, ולא ששיר עברו,
אחרונים: (ז) אחרת, וזהו הדין וצריך זה לבשל שנית, ב"י בשם ר"ן, וטעם מקום אינו צריך לבדק שנית, חזק יעקב: (ג) אינו צריך, אם אי אפשר להניח לשלו, ט"ו אברקס:

באור הלכה

קרב, והשנייה שלפניה הימנה הרואה את המקרה לבד, וכן פסק ברבנו הנגאל
שלפנינו [אכן מה דאיתא שם בסוף דבריו יאלו שניהם בודק משמירונה ועד
השקע וד"י צריך עיון, דלכאורה סותר דבריו הראשונים, ונראה לי דכוננו,
דוק אלו שני השירות בודק מכל הסביות שבשמירונה ועד השקע, וחדש,
דאם נפרש דבריו בפשוט, מאי יוד"י דאמר, הלא אמרן שמואל מקמדי
יהי מדרבנן, וכן הוא גמ"ר דעת בעל העמוד כשמואל, וגם הרמב"ם גופא
בפרוש המשנה פסק כשמואל, וכן בבאור הגר"א משמע גמ"ר שמואל
כשיטה זו, ותביא שם שכן הוא גמ"ר דעת הראב"ה [אכן מה שהביא שם
שכן היא גמ"ר דעת הר"ף, בהפסח הפ"ח מקיף על אלו השירות שבפ"י
שאנים מרבייש, ע"ש שם], וקשה לדחות דעת פל' הני ברייתא הנ"ל, ובפ"ט
שקמב"ם גופא לא ברייתא לה דבר זה פלי האי וכו':

* אם יטלנו עקב בדיקה, וזאת כפי עליו פלי ולא מצאו (ד) אינו צריך

שאינו חסר ממנו, אלא אפילו אם מכון לשם בדיקה גמ"ר לא מצינו: (מה) אף-על-פי-כן צריך לבדק וכו'. שהעבור אינו בדיקה
גמורה, שמה נשפך חמץ באינה גמא, ואפילו אם בדיק לאור הנה בחורין ובסדקין, גמ"ר צריך לחזור ולבדק בלילה ככל ישןאליש, (נו) שלא
לחלק בין בדיקה לבדיקה [פל' זה מתבאר מהנה דברי תרומת הדשן בשם מרדכי], (ז) ולפי מה שכתבנו לעיל בסעיף א, בלאו הכי אין
לסמן אבדיקת היום אפילו הנה לאור הנה, שהנה אין מאיר ביום פל' כפי פמו בלילה: (מו) צריך לבדק חדריו, דלא מבדק שפיר בלא
פבוד, והמנהג לבדק פל' הכית והחדרים ביום י"ג כדי שייכל לעשות הבדיקה בדין בתחלת ליל י"ד, וכמו שכתב בסמ"ק תל' סעיף א.
ובשעת בדיקה, המנהג לטל נוצות ולכבד היטב במקום החורים והסדקים, לגור משם החמץ עם הנוצה: (מו) שנותנים בהם לפעמים
חמץ, ואפילו הוא אומר ברי לי שלא נפון בהם חמץ, דמלתא דלא רמנא צלה הוא ולאו אפצחה, ולכן צריך בדיקה, והעולם נוהגין רק
לנצר הכיסים בשעת הפעור, ונכון לבדק אותם בשעת הבדיקה, ומכל מקום צריך לחזור ולנצורם בשעת הפעור, שמה חזר והכניס בהם
חמץ שאל אחר הבדיקה [אחרונים]: (מח) צריכים בדיקה, בין משל והבין משל התינוקות שפכית:

א (א) אחר הבדיקה, והוא הדין (א) בשעת הבדיקה יצניע חמץ שרופה לאכל, ויש לחש דלדאמר שהשלים לבדק וזית אמת ויחלף
לבדק וזית אחרת ושל עקב לפנינו ויגדלנו לזית עקב בדיק: (ב) שמשייר, לאכילתו, (ג) והוא הדין חמץ שמוצא בבדיקתו
ומניחו כדי לבער למחר, (ג) והעולם אין מצניעים אלא חמץ שמוצאין בשעת בדיקה, אבל שאר חמץ אין נוהגין בהן ומולידין אנה
ואנה, (ד) ולא שפיר עבדי: (ג) כדי שלא יצטרך בדיקה וכו', ומכל מקום (ה) אין צריך לבדק שנית על בדיקה זו, ואם בדיק ולא מצאו
(י) צריך לבשל פעם אחרת, וזהו חמץ שצריך לעקב אחר הבדיקה לא הנה בכלל הפסול, שפיר שיר אותו למאכל או כדי לבערו למחר:
(י) ומיהו, אנו נוהגין בלאו הכי לבשל שנית בשעת השקפה: (ד) אינו צריך לבדק, ודוקא (ה) בהנ"ל במקום גבוה שאין יד התינוקות

שער הציון

(ג) הגר"י: (ג) פירוש: (ג) כפי מקום בחורין ובסדקין צריך לבדק בנה, ולא צריכא ססצר ואין לו גב למעלה ואפילו הכי צריך לבדק בחורין
ובסדקין, וכו': (ג) הגר"א: (ג) ולפעם זה, אם שיר חדר אחר לבדק אותו בדיק בלילה שפיר דמי, כן פסק בתרומת הדשן ונגם דין זה אינו ברור פל' כפי,
ד"ש לומר שלא תחלק קאי אכל בית וביתו, אבל לפי מה שסיים המגדל אברהם ואפילו בדיק ביום וכו' ונהוא מה שהעמקנו במשנה ברוך וילפי מה
שכתבנו [וכן] לא מהני מה שצריך בלילה רק חדר אחד: (י) מגדל אברהם: (א) מגדל אברהם ושיא כהב"ח, ודלא בהש"י: (ג) ט"ו וחקי-יעקב: (ג) מגדל
אברהם: (ד) וצ"ח בסי' אדם שכתב דקאפן זה לא יועיל לו בדיקתו, ודעה לומר דעל-ידיהן שוב אין שם בדיקה כלל אסרי שלא השנים שיהיה חמץ פנה
משפך במקום אחד: (ה) חקי-יעקב ומקור-ימים: (י) מגדל אברהם ושיא בשם הר"ן: (י) מגדל אברהם: (ה) מגדל אברהם ושיא:

